

Reforma o reformes?

JORDI MASCARELLA

La història ha estat sempre una bona introducció a l'estudi dels problemes d'àmbit social i a la consegüent presa de decisions. Encara que puguem no estar d'acord amb alguns dels valors o dels pressupòsits en què es fonamenta o amb les tendències a què s'orienta explícitament, hem de reconèixer que té, si més no, la virtut d'organitzar-nos l'encadenament de les realitzacions i, com diu l'adagi, ens hauria de permetre de no tornar a repetir alguns errors. És de suposar que les terres gironines, que disposen d'algunes de les institucions educatives d'ensenyament mitjà amb més tradició històrica no solament de Catalunya sinó també de l'Estat espanyol (penso en l'Institut Ramon Muntaner de Figueres o en l'antic del carrer de la Força, a Girona) han de ser especialment sensibles davant una nova situació de reforma educativa.

L'ENSENYAMENT, REFLEX O MOTOR DE LA SOCIETAT?

Ensenyament i educació, dues paraules d'origen i abast ben diferents, han arribat a ser sinònimes, suposem que per obra i gràcia de la divulgació pedagògica. Així, a més d'una reconeguda i ben explicitada preocupació per la formació personal dels individus, l'ensenyament projecta i constitueix un mecanisme d'integració i desenvolupament social (sovint no tan formalitzats). La

perspectiva més tradicional, en aquest sentit, seria la que fa bona la sentència «l'escola és conservadora per definició». En efecte, el sistema educatiu tendeix a transmetre uns valors, acceptats comunament, que perpetuïn la cohesió de la societat de què forma part. Ara bé, la definició d'aquests valors, avui dia, quan sembla que convé sortir del pretès buit ideològic que ha estat de moda en aquests darrers anys, és tasca difícil: d'una banda, estem davant d'una societat no homogènia, que afavoreix discursos extrems (totalitarisme contra eclecticisme radical), igualment empobridors per al propi concepte social de «cultura», encara que diferentment nocius per a la convivència. Afegim-hi la crisi de les institucions públiques (de l'Estat sense adjectius i de l'estat-providència o del benestar) i se'ns farà encara més evident la paradoxa d'aquesta concepció educativa. I per si fos poc, en el nostre cas concret, els tímids discursos bastits a l'entorn d'algun pol d'identificació col·lectiva (per posar un exemple ben conegut: la llengua) topen amb realitats conjunturals —o no tant— que n'impedeixen una sedimentació normal.

Una segona gran qüestió és definir si l'ensenyament, com a braç executor de l'educació, pot orientar el moviment futur de la societat. És a dir, incidir en el model de futur ciutadà i de la futura organització social. Encara que el lector s'adonarà que per aquest camí ens apropem

relliscosament a un altre terreny avui desprestigiats, la utopia, hem de deixar constància que aquesta pretensió inconformista ha estat tradicionalment considerada dins l'activitat educativa. Ha constituït un element dinàmic i innovador dins el món escolar. I també de fora estant hi han vist un poderós aliat: Jean Monnet (1888-1970), artífex de la Comunitat Europea, escrivia en el seu diari poc temps abans de morir: «Si tornéssim a començar, jo començaria per l'educació». No caldrà insistir que aquesta virtut del sistema d'ensenyament és una arma de dos talls que procura controlar el qui la té pel mànec (és a dir, el govern). Però, d'altra banda, potser sobrevalorem el factor escolar pel que fa a la competència formativa, arès que les esquerdes actuals de l'edifici educatiu a penes deixen espai a les finestres que haurien de permetre la contemplació del paisatge.

La reforma que els gironins, els catalans i tots els individus subjectes a la legislació tenim al davant és esclava i exponent d'aquestes

tensions; i en deixa entreveure d'un altre ordre, que posen en joc un veritable conjunt de valors subjacent i no prou explicat: utilitarisme, mercat de treball, progrés, europeisme... Prèviament a fer-ne cap valoració, anem, doncs, a emmarcar la nostra pròpia historicitat. I ho farem a partir d'una cronologia tan determinant, pública i assequible com pot ser la jurídica.

L'ORDENAMENT JURIDIC PRE-CONSTITUCIONAL

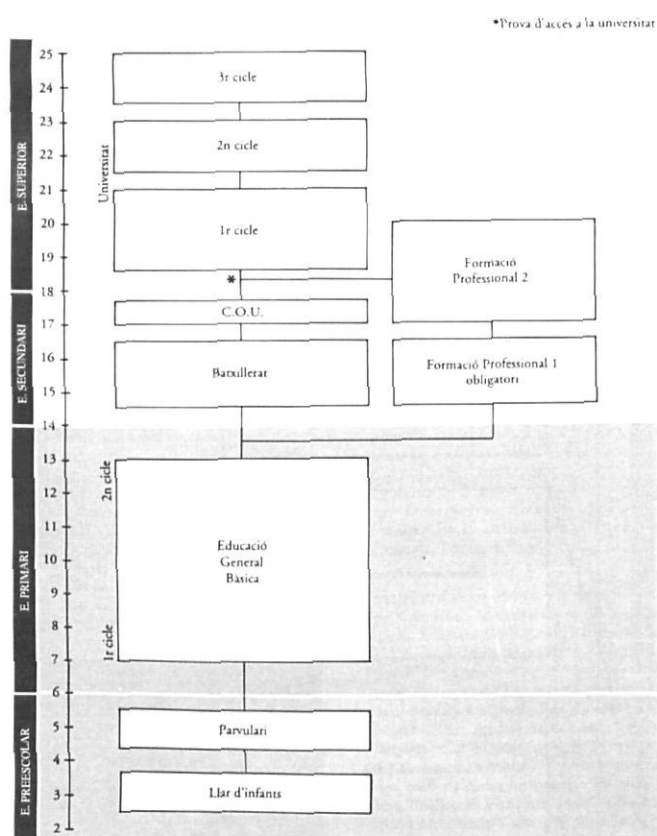
L'anomenada Reforma és, fins avui, pel que fa a la comunitat educativa de les comarques gironines, i llevat d'unes poques i meritòries excepcions, un mer discurs. Per comunitat educativa entenc el conjunt d'agents que intervenen en el procés escolar: els professionals de l'ensenyament, els responsables de centres educatius i d'àrees de gestió, l'alumnat, els pares. Tots ells, plegats, abocats, en una àmplia majoria, a l'única realitat concreta de què disposem en aquests moments: un discurs legal.

Sens dubte, la font primigènia d'aquest discurs reformista que trobem en les dues normes bàsiques en vigència (LODE i LOGSE), cal anar a buscar-la a la Llei de 1970. La Llei 14/1970, de 4 d'agost, General d'Educació i Finançament de la Reforma Educativa (LGE). A part de la insistència en el terme «reforma», cal dir que per als més radicals els textos avui vigents només vindrien a ser un apèndix actualitzador respecte a les noves circumstàncies socials i polítiques que han esdevingut en el transcurs de vint anys. Així, per exemple, la proclamació de la Constitució i el desenvolupament del nou model d'Estat obliguen a un canvi de concepció política i jurídica per al legislador. La norma ordenadora de l'educació ha d'estar supeditada jeràrquicament a la «Llei de lleis» i, per tant, d'acord amb l'Estat democràtic, el reconeixement de l'organització d'aquest estat i els drets i llibertats fonamentals del ciutadà.

Però, certament, el text de 1970 fixava, quant a l'escolarització pública, uns elements bàsics gairebé

Esquema del Sistema Educatiu Actual (Llei 1970)

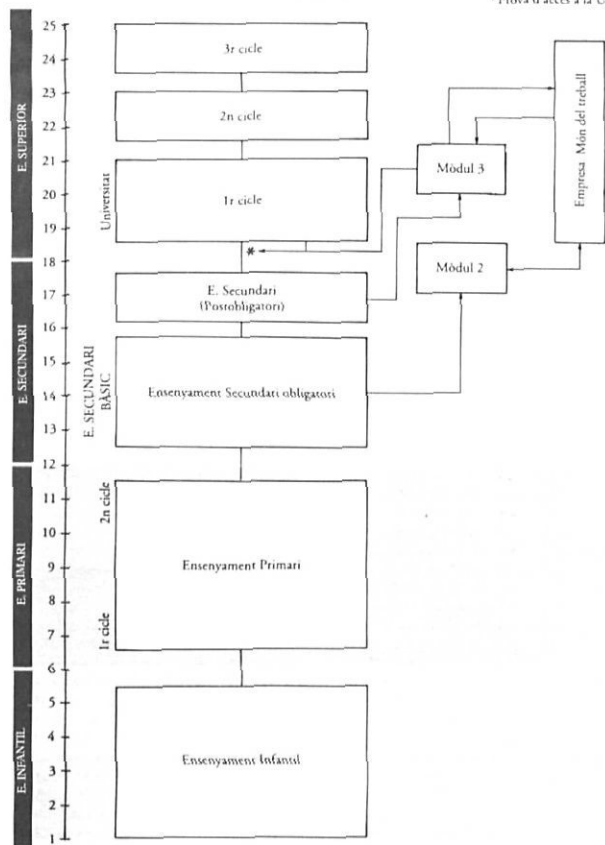
ESPANYA

Esquema del Nou Sistema Educatiu (Reforma) Llei 3/10/90

ESPANYA

* Prova d'accés a la Universitat

revolucionaris (permeteu-me l'expressió), que venien a substituir uns criteris d'ordenació i actuació que subsistien des de les famoses Leyes de Instrucción Pública (ens podríem remuntar a la Ley Moyano, de mitjan segle XIX) amb ben poques modificacions.

Per començar, la mateixa redacció de la norma va anar precedida de consultes i estudis, que es van concretar en el famós «Libro Blanco»: *La educación en España: bases para una política educativa* (1969). I, més curiós encara, atès el context polític en què es va realitzar, és que es parli d'un període de debat social obert a propòsit del tema. De llavors data també la creació dels instituts de ciències de l'educació (ICE) com a òrgans universitaris encarregats de la formació pedagògica dels seus titulars (Decret 1678/1969, de 24 de juliol). De resultes de tot el procés s'arribaren a fixar com a aportacions més notables:

1. L'obligatorietat de l'ensenyament bàsic, fonamental en el principi d'igualtat d'oportunitats educatives «*sin más limitaciones que la de la capacidad para el estudio*». La gratuïtat del servei públic –règim de subvencions a l'escola privada– havia de garantir l'accés al sistema escolar de les diferents capes de la població. Semblava acceptar-se així l'activitat escolar com un factor de mobilitat social. Un canvi tan profund, que es traduïa en una no menys profunda inversió de recursos, havia d'anar

acompanyat d'una necessària previsió del finançament de la Reforma. En no desenvolupar-se va constituir un dels esculls en l'aplicació del nou model.

2. Valoració de la iniciativa i innovació en la tasca pedagògica. Tant en el text bàsic com en el desenvolupament es procura defugir els «dogmes pedagògics i la imposició de criteris». En aquest sentit s'avança també cap a l'autonomia dels centres, que s'havia de resoldre amb una vinculació amb l'entorn més immediat. La diversificació geogràfica i les condicions d'accessibilitat al sistema educatiu havien de constar en un mapa escolar.

3. Ordenació en etapes i cicles. La seqüència d'estudis menava l'alumnat des de l'Educació General Bàsica obligatòria (dels 6 fins als 14 anys) cap al Batxillerat Unificat i Polivalent (BUP) (opcional per als que obtenien el títol de Graduat Escolar, però que va arribar a ser gratuït); o la Formació Professional (FP) (el primer grau de la qual va ser obligatori i gratuït per aquells que no accedien al BUP).

És sobrer remarcar que una gran quantitat d'equipaments públics de les comarques gironines són fruit i conseqüència de la implantació d'aquest model educatiu, especialment pel que fa referència als ensenyaments mitjans, que van resultar els més «afavorits» quant a clientela.

Prescindiré, naturalment, de citar el desenvolupament reglamentari que va seguir la promulgació de la llei

Article 27 de la Constitució Espanyola de 1978

1. Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament.
2. L'educació tindrà com a objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i a les llibertats fonamentals.
3. Els poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions.
4. L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït.
5. Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació col·lectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents.
6. Es reconeix a les persones físiques i jurídiques la llibertat de creació de centres docents, dins el respecte als principis constitucionals.
7. Els professors, els pares i, en el seu cas, els alumnes intervindran en el control i en la gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en la forma que la llei estableixi.
8. Els poders públics inspeccionaran i homologaran el sistema educatiu per tal de garantir el compliment de les lleis.
9. Els poders públics ajudaran aquells centres docents que reuneixin els requisits que la llei estableixi.
10. Es reconeix l'autonomia de les universitats, en la forma que la llei estableixi.

(Aprovada per les Corts el 31 d'octubre i per referèndum el 6 de desembre de 1978).

14/1970(1). En tot cas, cal recordar que no es va arribar a aplicar en tota la seva extensió, com testimonia l'anomenat *informe Suárez*, de 1976. I, una vintena d'anys més tard, s'inicia el procés de nova reforma. Entremig es van succeir canvis socials i polítics que justificarien per si sols modificacions del discurs legal educatiu.

EL TRÀNSIT DE LA CONSTITUCIÓ

En primer lloc, la Constitució Espanyola, de 27 de desembre de 1978, marc de referència suprem en l'àmbit social i educatiu. En els articles 27 (explícitament) i 44 (per extensió) s'hi defineixen els principis i les finalitats de l'educació escolar (vegeu quadre pàg. 79).

De resultes de la seva promulgació i de la nova definició de l'Estat que proclama, es va imposar un seguit de relacions bilaterals al més alt nivell: es renova l'acord amb la Santa Seu sobre ensenyament i assumptes culturals (gener-desembre de 1979), algunes derivacions i problemes interpretatius del qual continuen posant-se periòdicament sobre la taula. D'altra banda, amb l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (18.12.1979) s'atribueixen àmplies competències a la Generalitat en matèria educativa, i es realitza el traspàs de funcions i serveis educatius (1980).

Una fita, d'una altra natura, però gens menyspreable en tot

aquest procés-legislatiu serà la modificació de l'edat mínima d'incorporació al món laboral, que queda establerta als 16 anys. La mesura, fixada a l'Estatut dels Treballadors en el seu article sisè(2) provoca un lapse incòmode de dos anys entre la finalització de l'escolaritat general bàsica i l'hipotètic accés al treball. Lapse que el període d'escolarització obligatòria s'haurà d'encarregar de dissimular.

La Llei Orgànica 5/1980, de 19 de juny, presentada pel govern de la UCD regula l'Estatut de Centres Escolars (LOECE) atenent a la jerarquia constitucional(3). Aquesta norma, però, serveix de model de com pot ser d'efímera la legislació sobre temes tan delicats i complexos com l'ensenyament. En especial quan no hi ha consens entre les forces polítiques o socials que l'han de vetllar. Així, un capítol important dins els centres d'ensenyament (secundari), com és el de la presa de decisions administratives i pedagògiques, va quedar diluït o, almenys, ben poc definit per raó del model de participació que s'hi proposava(4).

Finalment, per la seva importància social, recordem que en aquelles dates els infants fins a sis anys no inscrits en centres d'ensenyament van ser objecte d'atenció assistencial i educativa en el Decret 65/1982 (funció assignada al Departament d'Ensenyament pel Decret 120/1988).

L'EXPERIMENTACIÓ DEL CANVI

Tres anys més tard, la llei 8/1983, de 18 d'abril, suposa el primer pas artitulat cap a la reforma present. Empesa pels aires de renovació pedagògica, regula els centres docents experimentals, que segueixen la convocatòria de les ordres 25.08.1983, 22.12.1983 i 21.11.1984. I així, ara fa deu anys, el curs 1984-85, s'iniciava a Catalunya el programa d'experimentació del nou sistema educatiu.

La Llei de Reforma Universitària (LRU), de 25 d'agost de 1983 va implicar modificacions importants en el context de l'ensenyament superior, que no podem abastar en aquest article. Un punt prou important de recordar, però, pot ser el reconeixement de la limitació de l'accés en funció de la capacitat dels centres universitaris. Tant si ho entenem com a símptoma de la recessió econòmica com si es tracta d'una reacció a la massificació de la universitat, assistim a l'acabament de l'optimisme generat als anys 70. No solament es mantindran les proves selectives d'ingrés a la universitat, sinó que les distintes facultats presentaran «filtres» complementaris.

El 3 de juliol s'aprova la Llei Orgànica 8/1985 reguladora del Dret a l'Educació (LODE), presentada pel govern del PSOE. Ve a garantir el pluralisme en l'organització educativa (en desenvolupament de la Constitució) i l'equitat entre els

diferents components. Reordena l'abast i concepte del centre i introdueix figures avui tan conegudes com els consells escolars (que seran objecte d'una altra llei, la 25/1985 de 10 de desembre). El desplegament reglamentari més important en aquest sentit serà el dels òrgans directius, Reial Decret 2376/1985, de 18 de desembre, al qual correspon el Decret 87/1986 de 6 d'abril de la Generalitat de Catalunya en exercici de les seves competències. La LODE estableix també el règim de concerts amb l'escola privada (desenvolupat amb el Reial Decret 2377/1985 i, per la Generalitat, el Decret 86/1986, de 20 de març, anul·lat per Tribunal Suprem en sentència de 27 de juliol de 1990 i, en fi, el Decret 56/1993, de 23 de febrer). *Programació* (és a dir, gestió i ordenació dels recursos) i *participació* (dels diferents sectors socials en la vida educativa) es converteixen en les paraules clau d'aquesta llei, que deroga la LOECE.

Mentrestant continuen les propostes experimentals. El Reial Decret 942/1986, de 9 de maig, estableix els mòduls professionals (MP). Aquests mòduls, que proporcionen una formació bàsica o específica de grau mitjà o superior, segons el nivell, són uns elements fonamentals en la reforma de la Formació Professional. L'Ordre Ministerial de 7 de novembre de 1986 aprova l'experimentació al segon cicle de l'Ensenyament Secundari.

L'Ordre de 4.5.1987 aprova el pla d'experimentació de la reforma en el cicle superior de l'Educació General Bàsica i del primer cicle de l'Ensenyament Secundari, amb efectes fins al curs 1993-1994; i la del dia següent, 5.5.1987, aprova el corresponent al segon cicle de l'Ensenyament Secundari, i fixa els mòduls professionals que es portaran a terme l'any acadèmic 1987-1988. A Catalunya, en aquell curs, hi va haver quatre centres públics que van ofertar un total de sis mòduls professionals.

Al llarg del mateix 1987, el MEC promou un debat sobre el nou ordenament del sistema educatiu, amb la publicació d'un *Proyecto para la Reforma de la enseñanza. Propuesta para debate*. S'inicia un torn de consultes i qüestionaris a centres i agents socials, que culminarà l'any 1989 amb la publicació d'un altre *Libro Blanco para la Reforma del Sistema Educativo*.

Dues altres fites podem ressaltar en aquell 1989: el decret sobre autonomia de gestió econòmica dels centres públics (Decret 235/1989, de 12 de setembre) i l'inici per part del Departament d'Ensenyament del Pla de Formació Permanent per al Professorat, que han de dur a terme diverses institucions universitàries.

LOGSE: DARRERA ESTACIÓ

El procés culmina, de moment, amb la Llei 1/1990, de 3 d'octubre, sobre Ordenament General del

Sistema Educatiu (LOGSE). Redactada amb una voluntat de permanència «no se trata de implantar estructuras efímeras, sino de sentar las bases que puedan sostenerse con firmeza a lo largo de décadas» es fixa com a objectiu la millora estructural i de la qualitat de l'ensenyament, amb una concepció participativa i d'adaptació a l'entorn. L'ensenyament bàsic hi té una durada de 10 anys (dels sis als setze), i es prestarà, per tant, un ensenyament primari i secundari (ESO) a tots els ciutadans. L'orientació dels estudis no serà encaminada a l'accés als nivells superiors, sinó que cada nivell es considerarà prioritàriament terminal. Així s'emprèn també una reforma en profunditat de la Formació Professional, present en tres cicles diferenciats (Vegeu esquema...). Una novetat important al respecte és la superació de la dicotomia de centres d'ensenyament mitjà (BUP-FP), que es dissol en la unificació en un sol tipus d'institut (el d'Ensenyament Secundari o IES). Una integració semblant ha esdevingut en els cossos docents d'ensenyaments de règim general no universitari, que es divideixen en: mestres (educació infantil i primària), professors d'ensenyament secundari (ESO, Batxillerat i Formació Professional) i professors tècnics d'FP (FP específica, i també, amb condicions, ESO i Batxillerat).

L'educació permanent (que podem resumir en el conegut «aprendre a aprendre») constitueix un dels principis bàsics del sistema educatiu, i obre pas a una utilització plural dels centres i els equipaments escolars (adults, idiomes, etc.).

D'altra banda, s'estableix la inclusió dins dels ensenyaments de règim general, de l'educació infantil (etapa prèvia als sis anys, de caràcter voluntari).

La modernització dels centres educatius, la consideració social de la funció docent, la participació activa dels subjectes de la comunitat educativa i la relació amb el medi són condicions de la qualitat d'ensenyament, externs al domini de la llei, que han de convergir amb les millores que procurin els set punts que recull el títol quart: la formació del professorat, la programació, els recursos, la innovació, l'orientació educativa, la inspecció i l'avaluació del sistema.

I aquí hem arribat en el procés de desplegament de la LOGSE i a l'espera de l'aplicació amb caràcter general de la dita llei(5). A Catalunya s'aplica a l'ensenyament primari des del curs 1992-1993. Mentre s'espera la implantació del nou ordre en els altres nivells educatius, s'han anat assentant les bases legals del seu desenvolupament: ha estat creat el Consell Assessor per a l'Avaluació de la Implantació de la Reforma Educativa a Catalunya (Ordre de

25.5.1991, modificada per la de 4.6.1993); l'Ordre de 16 de juliol de 1991 ha creat les juntes de directors de centres dependents del Departament d'Ensenyament; s'ha emprès el programa de formació bàsica per a la Reforma (Resolució de 5.3.1992), adreçat als ensenyants, que ha permès «reciclar», fins a la data, un total de 1.051 professors de secundària de les comarques gironines –això és, un 85% del total; s'ha establert l'ordenació curricular de l'educació primària i l'ESO (decrets 75/1992, de 9 de març i 96/1992, de 28 d'abril, modificat pel Decret 223/1992, de 25 de setembre); s'ha legislat sobre l'autorització als centres docents privats per oferir els ensenyaments de règim general no universitaris (Reial Decret 332/1992, de 3 d'abril); han estat regulades les condicions d'homologació de llibres de text i material didàctic (Decret 69/1993, de 23 de febrer); s'ha establert el procés d'avaluació (Ordre 12.11.1993, modificada el 23.02.1994) de l'educació primària. S'ha creat el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (Decret 305/1993, amb la resolució de nomenament de membres de 23.2.1994).

En fi, com el lector pot comprovar, s'està treballant de valent. Si més no, en l'ordit jurídic. I amb un consens que podríem qualificar d'inèdit, l'última mostra del qual és la Proposició no de llei

sobre mesures per a la implantació del nou sistema educatiu, datada el 4 de maig de 1994 i tramitada al Ple del Parlament el dia 10 del mateix mes, sense esmenes de cap dels grups, que l'havien consensuada prèviament: Convergència i Unió, Esquerra Republicana, Iniciativa per Catalunya, Popular, Socialista i Mixt (senyor Josep Maria Reguant).

Un hom es demana quin deu ser el secret o l'encant de tan rara unanimitat. Sobretot quan, com hem vist, la qüestió educativa havia provocat en etapes no tan llunyanes recursos per la mateixa via jurídica (per exemple, els recursos davant el Tribunal Constitucional en la LOECE i LODE o davant el Suprem, com hem vist a propòsit de la subvenció a l'escola privada). Estem davant d'una llei perfecta o és que el pes del cos legal impedeix la dissidència?

LA SITUACIÓ A GIRONA

Com hem vist, el curs 1984 es donen les primeres passes de l'experimentació en terres gironines. El curs 1990-1991 trobem 444 estudiants d'ESO, 74 de Batxillerat (reformat) i 41 en mòduls professionals, repartits en sis centres públics. L'any següent són 1.090 els alumnes d'ESO, 139 de Batxillerat, 67 de Mòduls Professionals 2 i 11 de MP3.

Així, el curs 1992-1993, implantada amb caràcter general a

l'Ensenyament Primari, els centres Volcà Bisaroques (Olot), Castell d'Estela (Amer), Rafael de Campalans (Anglès), Serrallonga (Blanes) i la Secció d'FP de l'Escala seguien dins el programa d'experimentació en l'Ensenyament Mitjà, als quals s'afegien la Secció d'FP de Calonge i l'IES Abat Oliba de Ripoll. El curs 1994-1995 han avançat la reforma els centres següents (Resolució 14.4.1994): i l'Escala (secció FP), Calonge (secció FP), Ripoll (IES Abat Oliba), Amer (IES Castell d'Estela), Anglès (IES Rafael de Campalans), Blanes (IES Serrallonga i l'extensió) d'experimentació en l'Ensenyament Mitjà, als quals s'afegien la Secció d'FP de Calonge i l'IES Abat Oliba de Ripoll. El curs 1994-1995 han avançat la reforma els centres següents (Resolució 11.1.1994): l'Escala (secció FP), Calonge (secció FP), Ripoll (IES Abat Oliba), Amer (IES Castell d'Estela), Anglès (IES Rafael de Campalans), Blanes (IES Serrallonga i l'extensió).

La política del Departament d'Ensenyament, vista l'experiència prèvia d'implantació (llegiu especialment Maresme), ha decidit tancar les zones: és a dir, implantar la Reforma per comarques íntegres, probablement amb la intenció de controlar el desgavell que suposaria el moviment de matrícula entre centres escolars o poblacions. Per tant, i vista la reunió que el delegat territorial va mantenir amb els

directors d'instituts (15.12.1994), l'any proper s'implantarà el nou ordre educacional a les comarques de la Cerdanya, el Ripollès, la Garrotxa, el Pla de l'Estany i la Selva.

PER CONTINUAR-HI PENSANT

Quan ja és imminent la implantació generalitzada de l'anomenada Reforma (com a màxim, el curs 1997-98 al Gironès, i l'Alt i el Baix Empordà) i ha finalitzat, doncs, el període d'experimentació, sorgeix una pregunta irrenunciable des del punt de vista pragmàtic, on són els resultats? Arribats aquí no ens consta cap vinculació amb el món del treball i de realitat laboral –relació tan citada en la teoria. No coneixem l'abast de la interrelació escola-treball, ni l'avaluació que n'han fet els diferents sectors extraescolars: la xarxa d'empreses gironines, per citar les més properes, s'han implicat prou en el procés? És clar que vistos els problemes que generen els coneguts «contractes d'aprenentatge» potser no es permet augurar un gran èxit en aquest sentit.

No hem sabut trobar tampoc els resultats de l'accés dels practicants de la Reforma a les facultats i escoles superiors: un cop superada la prova d'accés –per cert força diferent de la de l'alumnat del BUP-COU, constitueixen una millora

substancial, respecte als alumnes provinents del sistema anterior?

Aquest silenci de l'administració convida a fer més preguntes (a part que no sé què en pensaria Claude Bernard, d'aquest peculiar «mètode experimental»): es mostra efectiva per superar el tan comentat fracàs escolar? Si la resposta és afirmativa, quin haurà de ser l'abast dels Programes de Garantia Social, a part del Programa de Transició al Treball?

Actualment la majoria de centres –públics– estan espantats: a la proverbial falta de recursos (i cal incloure aquí els de gestió) hi concorre el previsible desgast per part d'uns professionals que no han estat prou informats ni motivats. En una actitud possibilista, per salvar el que es pugui de la crema, els directors dels instituts de secundària van reunir-se els passats 3 de novembre i 15 de desembre de 1994, i van elaborar un document de «mínims», l'alumnat d'alguns centres (Roses) han emprès una campanya pel manteniment d'algunes assignatures (filosofia)... La resta l'haurém de deixar a la història.

Jordi Mascarella i Rovira

Notes

1. Només per esmentar els decrets i les ordres (ministerials) que afecten els primers elements constitutius bàsics del currículum, citarem EGB: OM 16.11.1970, OM 2.12.1970, OM 17.06.1972, OM 27.07.1973; BUP: D 100/1975, de 23 de gener. OM 22.03.1975 (modificada 11.09.1976); COU: D 1485/1971, d'1 de juliol, O 13.07.1971, O 31.12.1971, etcètera.
2. Llei 8/1980, de 10 de març; l'incompliment de la qual és considerat com a infracció laboral molt greu, Llei 8/1988, de 7 d'abril, sobre infraccions i sancions d'ordre social.
3. L'article 34.2 de la LOECE va ser objecte d'un recurs al tribunal constitucional, fallat en contra de la constitucionalitat de dit article sobre autonomia de la figura del director. (BOE 24.2.1981).
4. Vegeu, en aquest sentit, el treball presentat a l'Escola d'Estiu de Batxillerat de 1982; BALBÀS, AMADOR, i altres: *La Gestió dels Centres Públics de Batxillerat*. Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya.
5. Els problemes d'ajornament i de compliment del calendari els podeu seguir en el RD 986/1991, de 14 de juny, modificat pel RD 535/1993, de 12 d'abril, i els decrets 154/1992, de 20 de juliol i 180/1993 pel que fa a Catalunya.

